

ספרי' – אוצר החסידים – ליונאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים, ה'תשכ"ט

חלק ד – יוצא-לאור לש"פ ויקהל, כ"ב אד"ר, ה'תשע"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה

שנת השבעים להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלוי"צ ז"ל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויקהל, כ"ב אדר ראשון הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק רביעי מהתוועדות חג הפורים ה'תשכ"ט, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ תרומה, חלק שני לש"פ תצוה, חלק שלישי לש"פ תשא, חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הבאים).

*

בתור הוספה — שני מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גר", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' תשא, שושן פורים קטן, ה'תשע"ד
שנת השבעים להסתלקות הילולא של כ"ק הרלווי"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2014 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5774 • 2014

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

לו. דובר לעיל (ס"ב-ה) בארוכה, שכיון שמגילת אסתר היא חלק מהתורה, הנה כל הענינים שאודותם מסופר במגילת אסתר הם תורה והוראה לבני".

והיינו לפי ש"התורה היא נצחית"¹⁴⁴ — לא רק בתור לימוד בלבד, אלא גם באופן ד"גדול לימוד שהלימוד מביא לידי מעשה"⁸¹, ללמוד מזה כיצד להתנהג במעשה בפועל, ומזה מובן, שכאשר לומדים את הענינים שאודותם מסופר במגילת אסתר, אזי מקיימים בכך את הענין של לימוד התורה, ובמילא יש בזה (כמו בכל חלקי התורה) גם הענין ד"גדול לימוד שמביא לידי מעשה", שלכן צריך ללמוד מזה בנוגע להנהגה במעשה בפועל, "בכל גו' מדינה ומדינה ועיר ועיר"²³.

לז. ולכאורה מצינו במגילה ענין שאינו מובן כלל:

הטעם לגזירה שהציע המן לאחשוורוש לגזור על בניי הי' — להיותם "עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים גו' ודתיים שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים", ולכן "למלך אין שווה להניחם"¹³⁸.

ומזה מובן, שכדי לבטל את הגזירה, היו צריכים לבטל את הטעם, כי, כל זמן שקיים הטעם — טעם שנתקבל אצל אחשוורוש, שלכן שלא לקרוא ל"סופרי המלך" ושלא שלוחים וכו' — הרי עדיין יש מקום לגזירה.

ולכאורה: היכן מצינו במגילה מענה על טעם זה, שבגלל זה יונח אצל אחשוורוש שיש לבטל את הגזירה?

הן אמת שאסתר "נשאה חן בעיניו"¹⁴⁵, ולכן שאל "מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש"¹⁴⁶, אבל אעפ"כ, לא מצינו לכאורה בדברי אסתר טעם והסברה להפריך טענת המן, שעיי"ז תבטל הסיבה, ובמילא יתבטל המסובב — הגזירה.

ובפרט שלכאורה הרי זה טעם אמיתי שמתקבל בשכל — שהרי אמת הדבר שזהו "עם אחד", ואמת הדבר שבזמן הגלות הוא "מפוזר ומפורד בין העמים", ואמת הדבר ש"דתיים שונות מכל עם", וכן אמת הדבר ש"את דתי המלך אינם עושים", כך, שהמסקנא היא ש"למלך אין שווה להניחם", וכמבואר בתושבע"פ בכוונת המן, "דאכלו ושתו ומבזו לי' למלכות .. אם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהן, חובטו בקרקע ואינו שותהו"¹⁴⁷ — שגם זה אמת!

(146) שם, ו.
(147) מגילה יג, ב.

(144) תניא רפי"ז. ובכ"מ.
(145) אסתר ה, ב.

ואם נאמר שרק בשביל לרצות את אסתר החליט אחשוורוש לבטל את הגזירה — לא הי' צורך בכל אריכות דברי אסתר "ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו וגו'"¹⁴⁸, אלא היתה צריכה רק להביע את רצונה שתיבטל הגזירה.

וכל זה — אפילו בנוגע לפשטות הענינים; וע"פ פנימיות הענינים — מתחזקת הקושיא יותר:

נתבאר לעיל (סכ"ו) — והרי זה יסוד באמונה — שלא יכולה להיות גזירה על בני" למטה, אם אין סיבה בבית-דין של מעלה לגזור גזירה על בני". ובלשון חז"ל¹⁰⁷: "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזים עליו מלמעלה", והרי בודאי לא יכריזו למעלה על גזירה ח"ו אם אין הסברה וסיבה לזה.

וכיון שבתורת אמת נרמז גם פנימיות הענינים, הרי מובן, שבתוכן שבתוכן "ישנו עם אחד מפורד ומפורד גו' ואת דתי המלך אינם עושים", נרמזת גם הטענה לפני ב"ד של מעלה.

ולכאורה: היכן היא הפירכא על טענה זו, שלכן בטלה הגזירה, ועד לאופן ד"ונהפוך הוא"?!

וכאמור לעיל — אילו ביטול הגזירה לא הי' באופן של הלבשה בהסברה והשגה אצל אחשוורוש, לא הי' צורך באריכות הדברים; מספיק לומר שאסתר "נשאה חן בעיניו", ולכן, כשאמרה לו להרוג את המן, הסכים להרוג את המן; לבטל את הגזירה, הסכים לבטל את הגזירה. ובפועל מצינו אריכות בדברי אסתר, שלכאורה אין בהם ביאור והסברה שלכן יבטל אחשוורוש למטה את הגזירה; ולפי ביאור הטענות בפנימיות הענינים למעלה — אינו מובן כיצד מתבטלים ע"י דברי' של אסתר!

לח. ויובן בהקדם הביאור בפירוש רש"י שדובר אודותיו בשבתות שלפנ"ז — בשבת פרשת בשלח¹⁴⁹ — ששם מביא רש"י ענין ששימש כא' הטענות של ה"המנ"ים" שבכל דור ודור כנגד בני", ומעין זה היתה גם טענת המן כפי שנתבארה בתרגום על הפסוקים "ישנו עם אחד וגו': המן טען בנוגע ל"דתיהם" של בני" — שלא זו בלבד ש"דתיהם שונות מכל עם", דקאי על מצוות התורה, ובאופן ש"את דתי המלך אינם עושים", שבזה נכלל גם האמור לעיל ש"אם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהן, חובטו בקרקע ואינו שותהו", הנה עוד זאת, שמנצלים את "דתיהם"

(149) ס" (לעיל ע' ...).

(148) שם ז, ד.

בשעה שמתאספים בשבתות וימים טובים כדי להיות "שונים מכל עם", עד שכל עמי הארץ יתבטלו ממציאיותם — עי"ז ש"מברכים את המלך" בלשון סגיינהור, ואומרים דברים של היפך הברכה על אומות העולם¹⁵⁰.

וזו היתה גם הטענה של ה"המני"ם" שבכל דור ודור, בוויכוחים עם בני"י (כמובא בספרים¹⁵¹), החל מהוויכוח בימיו של ר' יחיאל מפאריז (ועד"ז בדורות שלאחריו, עד ל"משפט בייליס" שאירע בימינו אלו) — היתכן שיש אומות שעליהם נאמר בתורה "לא תחי" כל נשמה"¹⁵², ולא עוד אלא שנאמר בתורה שבע"פ (במסכת סופרים¹⁵³, במכילתא¹⁵⁴, במדרש תנחומא¹⁵⁵ ובכ"מ) "טוב שבגויים הרוג", או כהגירסא שהובאה גם בפירושו רש"י בפ' בשלח¹⁵⁴: "כשר שבמצרים הרוג".

וכאמור, ההתחלה בזה היתה ע"י המן הראשון, "המן בן המדתא האגגיי"¹⁵⁶, שטען ש"דתיים שונות מכל עם וגו'", ומנצלים את "דתיים" ע"י היפך הברכה כו'.

לט. המשך השיחה — שצריך להבין כיצד יתבאר מאמר זה בפירושו רש"י, אי אפשר לומר את כל התירושים שנתבארו על זה בספרים [כמו: ע"פ הגירסא במסכת סופרים¹⁵³ "בשעת מלחמה"; "כשר שבמצרים" אומר "הרוג", על סמך אומדנא, ללא חקירה ודרישה, וללא לימוד זכות; שזהו רק ע"ד גוזמא, כמו בנוגע להמשך המאמר "הכשירה שבנשים בעלת כשפים"], ולאידך גיסא, אם יש ביאור המובן לבן חמש למקרא, עד שרש"י לא צריך לפרש זאת, למה לא השתמשו גדולי ישראל בביאור זה בוויכוחים עם אוה"ע — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁵⁷ בלקו"ש חט"ז ע' 150 ואילך.

מ. ונחזור לעניננו — בנוגע לדברי המן, שטען טענות שמתקבלים בשכל, ולכאורה לא מצינו שהפריכו את טענותיו, ואעפ"כ בטלה הגזירה — הנה נקודת הביאור בזה בקצרה:

טענת המן היתה שכיון ש"ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים גו' ודתיים שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים", הרי המסקנא היא ש"למלך אין שווה להניחם".

150) ראה תרגום שני עה"פ.
 151) נסמן בלקו"ש דלקמן בפנים הערה
 152) בשלח יד, ז.
 153) בשלח ח. באבער וארא כ.
 154) אסתר ג, א. ועוד.
 155) בשילוב שיחות ש"פ בשלח וש"פ תשא.
 156) פ' שופטים כ, טז.
 157) ספט"ו.

ולכן, הוצרכה אסתר רק להביא ראיה שהמסקנא ש"למלך אין שווה להניחם" אינה אמת. כלומר: זהו אמנם "עם אחד מפורד ומפורד בין העמים", ואכן "דתייהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים", אבל אעפ"כ, אתה (אחשוורוש) בעצמך רואה ש"אין שווה להניחם" אינו אמת (ואדרבה — מזה מוכח שהשוני של בני"הו"ע של מעלה).

ותירוץ זה נכלל בתוכן דברי אסתר לאחשוורוש — "נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי"¹⁵⁸:

על טענת המן "למלך אין שווה להניחם" — השיבה אסתר: דע לך, שזהו ה"עם" שממנו באתי אני (אסתר), אשר, בשעה שקיבצו בתולות טובות מראה מכל מדינות מלכותך (הן בפעם הראשונה, והן "בהקבץ בתולות שנית"¹⁵⁹), היתה אסתר זו ש"ותשא"¹⁶⁰ חן וחסד לפניו מכל הבתולות .. וימליכה תחת ושתי .. והנחה למדינות עשה וגו'!

זהו אמנם "עם אחד", "מפורד ומפורד בין העמים", "דתייהם שונות מכל עם" "ואת דתי המלך אינם עושים" — הכל נכון; אבל זהו "עמי", זהו העם שממנו באתי, בו גדלתי והתחנכתי, ומתנהגת באורחותיו; והרי אתה יודע שאותי בחרת מכל הנשים והבתולות שבכל ק"ז מדינות מלכותך. וא"כ, יש לך הוכחה שכל הטענה אין לה שום יסוד!

ועל זה נאמר במגילה¹⁶¹: "ויאמר המלך אחשוורוש ויאמר לאסתר המלכה", ומפרש רש"י: "ויאמר ויאמר שני פעמים .. למדרש .. כו", כיון שבינתיים נודע לו מוצאה, ושוב לא הוצרכה להאריך בדברים; היא רק אמרה לו, שידע, שהבקשה שהיא מבקשת ממנו, היא בשביל עמה! ... אחשוורוש ידע את מעלותי של אסתר, וידע שהיא מתנהגת באופן מיוחד — כפי שמביא רש"י על הפסוק¹⁶² "ואת שבע הנערות הראיות לתת לה", ש"רבותינו דרשו מה שדרשו"¹⁶³ (כפי שבת ישראל צריכה להתנהג בהיותה בבית המלך) — אלא שלא ידע שכך מתנהגים יהודים; וכאשר שמע ממנה שהנהגה שלה היא ההנהגה של עם ישראל, "עמי בבקשתי" — שאל רק דבר אחד: "מי הוא זה וגו'"¹⁶¹ — שיכול להעלות על דעתו לגזור גזירה על עם כזה שמעמיד מתוכו אחת כמו אסתר המלכה?! — אין זה אלא "איש צר ואויב"¹⁶⁴, ולכן רצונו לידע מי הוא! ...!

162) שם ב, ט.

163) ראה תו"ש עה"פ (אות עז-עח).

וש"נ.

164) שם ז, ו.

158) אסתר ז, ג.

159) שם ב, יט.

160) שם ב, יז.

161) שם ז, ה.

ועפ"ז מובן שרש"י אינו צריך לבאר כיצד ביטלה אסתר טענות המן — כיון שמובן בפשוטו של מקרא שהי' זה ע"י אמירתה "עמי בבקשתי", כך, שהיא מבקשת על עצמה, להיותה חלק מה"עם אחד" ה"מפוזר ומפורד בין העמים" ש"דתייהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים"; כאשר אחשורוש נגע בכוסה היתה שופכתו; ובמילא הופרכו כל הטענות, ללא צורך באריכות הדברים.

מא. וזהו גם המענה לטענה של כמה מבנ"י, להבדיל:

הוא אמנם מודה שבנ"י הם "עם אחד"; מוצאו מה"אָלטע שטעטל" (כפי שנקראת כאן), והוא עוד זוכר את הסבא והסבתא, ויתירה מזה: במשרדו ב"וואָל סטריט" תלוי' על הקיר תמונה של הסבא, בעל זקן ארוך וכיפה גדולה, ותמונתה של הסבתא עם פאה גדולה ("אַ גרויסן פאַרוק"),

וכאשר מגיע השותף, הסוכן ("בראָקער") או מנהל ("דירקטער") הבנק שלו — מוליכו לחדרו ומתפאר בפניו, באמרו: שמע, מייקל, הנך חושב שהסבא שלי הי' נראה כמו "לבנה",

— (כ"ק אדמו"ר שליט"א חי"ך, ואמרו: בליובאוויטש הי' יהודי שנקרא "יחיאל המשולח"¹⁶⁵. ושמעתי פעם שסיפר, שבביקורו אצל רב מסויים, נכנס בנו של הרב, והציגו הרב בפניו באמרו: "אַט דאָס איז מיין זון", והשיב לו — כפי שאהב לומר על כל דבר להיפך — ס'איז ניט אַ "זון", ס'איז אַ "לבנה"... ושאל אותו הרב: מה פתאום "לבנה"? והסביר לו: יהודי — צריך להאיר, או כמו "שמש" ("אַ זון"), או כמו "לבנה". ובכן: אילו הי' "זון" — הי' לו זקן ארוך... וכיון שאין לו זקן ארוך, בהכרח לומר שאינו "זון", וא"כ, הרי זה "לבנה"...

הסבא שלי הי' (לא "לבנה", אלא) "זון" — הי' לו זקן לבן ארוך, וחבש כיפה גדולה,

וממשיך: אל תחשוב שזוהי בדיחה, ולא האמת — הנה הוא (תמונתו) תולה על הקיר!...

אלא מאי — הוא "תולה אותו" על "עץ גבוה חמישים אמה"¹⁶⁶; אבל, שתהי' לזה השפעה על חייו — זאת לא!...

זהו אמנם הסבא שלו — יפה מאד! — הוא מכבד אותו, מכניס אותו ל"מושב זקנים" מכובד (אין אַ פיינעם "אַלד איידזש האָם"),

166) שם ה, יד.

165) ראה אודותו — סה"ש תש"ה ע' 25 ואילך. וראה גם ת"מ חל"ח ע' 117. ע' 123.

ולקראת יום-האב ("פאָטערס דעי") שולח לו מתנה גדולה (אָ גרויסע "טיי"), וכל הדברים הטובים, ומזמן לזמן בא לבקרו; אבל שהסבא יאמר לו "דעות" איך צריך להתנהג בשבת, בראש-השנה ויום-כיפור, ועאכו"כ בכל ימות השנה — זאת לא! כי, הסבא תולה אצלו על עץ גבוה חמישים אמה, אבל לקרקע — לאמעריקא — אין לזה שייכות! זה נמצא חמישים אמה למעלה מאמריקא — אמנם למעלה, אבל לא באמריקא, לא בארצות-הברית!...

וכאשר שואלים אותו: כיון שאתה מתפאר בסבא וסבתא שלך — למה שלא תחנך את הבן והבת שלך להיות כמו הסבא והסבתא, ובפרטיות: בנוגע לבן — שלא יהי' כמו "לבנה", אלא כמו "זון", והיינו, שכאשר יהי' בן תשעים שנה, יהי' מעוטר בזקן לבן ארוך, עי"ז שבהיותו בן עשרים שנה יהי' מעוטר בזקן שחור ארוך, ואז, לא תצטרך להביא רא"י מתמונה שתולה על הקיר, אלא תוכל להביא רא"י מאדם חי ("אָ לעבעדיקן זון")!

ועד"ז בנוגע לבת: במקום שתלבש שמלה קצרה ("מִינִי־מִינִי" וכו') עם כל "הידורים" שבדבר — יהי' אורך השמלה כמו אצל הסבתא שהנך מתפאר בה, ולאחרי חתונתה תחבוש פאה גדולה, ועד החתונה תתפלל מתוך סידור עם "קרבן מנחה", ותדליק נרות, ותאמר תחינה (באידיש או באנגלית), מתוך ידיעה שיש לה "קשר ישיר" ("אָ דירעקט ליין") עם הקב"ה, ואינה זקוקה ל"מנהל", או לסבא וסבתא (ולא באופן שכאשר צריכה דבר-מה מהקב"ה, אזי באה במרוצה לסבתא ושואלת: כיצד פונים בבקשה להקב"ה) —

אזי עונה: הן אמת שמוצאו מ"עם אחד" ("דִּיס אַיז אַ יוֹנִיק פִּיפֶּל") שאין דומה לו ("ס'איז גאָר ניטאָ אַזאַ גוטער פּאָלק"), אבל, כל זה הי' טוב כשהיו בניי במדבר סיני, שהי' להם "מן", בארה של מרים וענני הכבוד, ולא הוצרכו לעסוק בחרישה וזריעה, מסחר וכו'; משא"כ כאשר נמצאים בזמן שבנ"י הם במעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים", הנה אם תהי' הנהגתם באופן ש"דתיים שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים", אזי יהי' מצב ש"למלך אין שווה להניחם"; המדינה לא תוכל לסבול אותם!

והרי הקב"ה צוה — ממשיך לטעון — "ונשמרתם מאד לנפשותיכם"¹⁶⁷, ובהיותו יהודי דתי רוצה לקיים את ציווי הקב"ה עם כל

167) ואתחנך ד, טו. וראה שבת לב, סע"ב ובחדא"ג מהרש"א שם.

ההידורים, לשמור שתהי' מציאות קיימת, שתהי' לו פרנסה ויוכל לפרנס את אשתו ובניו ובנותיו, ולתמוך בסבא הזקן עם הזקן הלבן ובסבתא הזקנה עם הפאה הגדולה; ובשביל זה מוכרח להיות במעמד ומצב ש"למלך" יהי' "שווה להניחם".

זוהי הטענה של היצה"ר, שזהו ה"המן" שבפנימיותו של כל אחד ואחד — טענה שמתקבלת אצל אחשוורוש, להיותו גוי, שנתון לשליטת דרכי הטבע, ולכן מתקבלת אצלו טענה שיש לה מקום בדרך הטבע.

מב. ועל זה השיבה אסתר — ללא אריכות דברים:

מהו הצורך בפלפולים שקו"ט והסברות, אם ע"י דרך ההנהגה ש"דתיים שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים" יהי' "שווה להניחם" או "אין שווה להניחם" — בשעה שהנך רואה שישנה המציאות של "עמי" ו"נפשי" (שעליהם יכולים לגזור גזירה ולהלחם נגדם, או להיפך — להשלים עמהם); יהודי חי ("א' לעבעדיקער איד"), אשר, במשך שלשה וחצי אלפי שנים לאחרי מ"ת על הר סיני ממשיך להתנהג באופן ש"דתיים שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים", בה בשעה שכל אלו שקיימו את "דתי המלך", לא נשאר מהם שריד ופליט!...

אלו שהקפידו להתנהג באופן ד"דתיים שונות מכל עם", שכאשר "המלך נוגע בכוסו של אחד מהן, חובטו בקרקע ואינו שותהו" — הרי הם קיימים בזמן אחשוורוש והמן (ועמהם רוצה המן לערוך מלחמה), אף שלכאורה אין לזה מקום בדרך הטבע, שכן, אם האמת היא שהנהגה ד"דתיים שונות מכל עם" גורמת לכך ש"למלך אין שווה להניחם", הרי טענה זו ישנה בכל דור ודור, וא"כ, איך נשאר "עם ישראל" בקיומו בזמן אחשוורוש והמן?!...

וכך חוסכת אסתר את הדיון עם טענותיו של המן, באמרה: מה מקום לטענה לכאן או לכאן, אם "שוה להניחם" או "אינו שוה להניחם" — זוהי עובדה שישנו בפועל "עמי", שמתנהג כמוני, במשך אלפי שנים, למרות היותו במעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים",

— שהרי משך הזמן שבנ"י היו על אדמתם, "אל המנוחה ואל הנחלה"¹⁶⁸, הי' רק ארבע מאות ועשר שנים של ביהמ"ק הראשון, וארבע מאות ועשרים שנה של ביהמ"ק השני, ומלבד שמונה מאות ושלושים שנה אלו הי' חלק גדול מבנ"י בגלות מחוץ לארץ ישראל, ואפילו בהיותם

בארץ ישראל, הנה קודם בנין ביהמ"ק הראשון היו תחת הצידונים, עמונים ומואבים וכו' (ככל פרטי הסיפורים ביהושע ושופטים), מלבד שנים אחדות בימי יהושע ובזמן שאול, ולאח"ז החל מזמנו של דוד המלך —

ואילו כאשר תביט מסביב לראות מה נעשה אצל עמים אחרים — הנה: מצרים — אין שריד ופליט, מאשור — אין שריד ופליט, מבבל — אין שריד ופליט; וגם אתה שיש לך קכ"ז מדינות — הנה "עלה סנחריב ובלבל את כל האומות"¹⁶⁹; לא אשור, לא מצרים, לא רומי; אין אף אחד מהם!

מי שנשאר בקיומו הוא "עמי" — שנגדם לוחם המן, באמרו "ישנו עם אחד גוי ודתיהם שונות מכל עם".

ומזה גופא מוכח שלא זו בלבד ש"למלך שווה להניחם", אלא עוד זאת, שאין לו ברירה: הם ימשיכו להתקיים גם לאחריו ("זיי וועלן אים איבערלעבן") — לא רק בנוגע להמן, אלא גם בנוגע למלך!...

זהו פשוטו של מקרא, ללא צורך באריכות ההסבר: כיון ש"דתיהם שונות גוי ואת דתי המלך אינם עושים" לא נתחדש בזמן אחשורוש והמן, אלא כך הי' החל ממתן-תורה — נשאלת הקושיא: אם אמנם "למלך אין שווה להניחם" — הי' הדבר צריך להעשות ע"י מלכות בבל, העמונים והמואבים וכו', והנה עברו שבעים שנה במלכות בבל, ובנ"י עדיין קיימים!

וזוהו גם המענה בנוגע לימינו אלו:

כאשר בא יהודי וטוען שיש לו "נסיון" בנוגע לחינוך הילדים — האם לחנך את בנו שיגדל להיות כמו הסבא שלו, עם זקן גדול, וכן בנוגע לבתו, שתלבש בגד ארוך, ובבוא הזמן פאה גבוהה, באופן ש"דתיהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים", כך, שכאשר האופנה ("די מאַדע") היא באופן מסויים, אזי עושה להיפך, ומסתפק בדבר אם "למלך שווה להניחם" או לא — הנה המענה הטוב ביותר הוא: עצם עובדת קיומו של "עמי" מהוה הוכחה שזוהי הדרך שעל ידה נשארים בנ"י בתור "עם", וחיים וקיימים בעוה"ז הגשמי והחומרי.

מג. והמגילה ממשיכה לספר — מה פעל על אחשורוש:

אימתי הגיע מרדכי למעמד ומצב שהי' (לא רק "יושב בשער

169) ידים פ"ד מ"ד. ברכות כח, א. תוספתא קידושין פ"ה ה"ו.

המלך³⁵, אלא גם "משנה למלך אחשורוש" (ככל ההפלאות שנאמרו בסוף המגילה) — דוקא לאחרי ששמע ש"מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה"¹³⁷, אע"פ ש"כל עבדי המלך .. כורעים ומשתחוים להמן כי כן צוה לו המלך"!

לא זו בלבד שע"י ההנהגה ד"לא יכרע ולא ישתחוה" לא פחתה מעלת מרדכי אצל אחשורוש, אלא אדרבה: מיד כשסיפרה אסתר לאחשורוש אודות "עמה", "עם מרדכי", ו"הגידה אסתר מה הוא לה"²⁰ — אזי ראה אחשורוש שמדרכי הוא האדם שעליו יכול לסמוך ולהפקיד בידו את עניני המלוכה, להיותו איש נאמן, שעומד על שלו בכל מקום שנמצא, מבלי להתפעל מאף אחד, ולכן יכול למנותו בתור משנה למלך אחשורוש. וזוהי גם ההוראה לכל בני"י:

ישנם החושבים שצריך להיות יהודי דתי בשביל לזכות ב"עולם הבא". ובכן: בשביל "עולם הבא" — בודאי; אבל גם בשביל עולם הזה צריכים להיות יהודי דתי!

רצונך לקבל כבוד מ"גוי" [מבלי להתייחס לעצם הענין, אם צריך לרצות בכך או לא, אבל גם אם יש לך "תאוה" כזו] — הרי זה לא עי"ז שתרדוף אחריו; אם תרדוף אחריו — לא יכניס אותך לא דרך הדלת הקדמית וגם לא דרך הדלת האחורית, ואם תזדחל דרך החלון, רח"ל, יזרוק אותך! ...

וטעם הדבר — כי, כאשר רודפים אחריו, רואה הגוי שאין לו עם מי להתעסק; זהו אדם שרודף אחרי אנשים אחרים ("אָ נאַכלויפער"); היום — הוא רודף אחריו, וכאשר מישוהו אחר יוסיף לו עוד דולר, יותר כבוד וכיו"ב, אזי ירדוף אחרי השני! ...

אם רצונו שתהי' לו תפיסת מקום ב"שושן הבירה", או בא' משאר ערי הבירה של קכ"ז מדינות העולם — אין דרך אחרת לפעול זאת מלבד ההנהגה באופן ש"דתייהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים", וזוהי הדרך היחידה שיוכל להיות "משנה למלך" — אם זהו התפקיד שלו, ובאם לאו, חבל על הטירחא שלו; דבר זה רק יבלבל אותו,

— כמבואר בחסידות¹⁷⁰, שענינים גשמיים הם כמשל ה"לבוש" [שהרי הפנימיות והעצם של יהודי הו"ע הרוחניות, ורק בגלל שנמצאים בעוה"ז, ישנו "לבוש" שמכסה על הרוחניות, כדי שיוכל להיות ענין הבחירה], שאמנם לא צריך להיות קצר מדי, אבל לאידך גיסא, אם יחשוב

(170) ראה לקו"ת תצא לו, סע"ב ואילך. וראה גם לקו"ש חל"א ס"ע 172 ואילך. וש"נ.

שכיון ש"לבוש" הוא דבר טוב, כדאי שיהי' ארוך יותר מכפי המדה, הנה לא זו בלבד שלבוש זה לא יעזור לו, אלא אדרבה: הלבוש הארוך יסתבך ברגליו, והשרוול הארוך יפריע לפעולת הידים, והכובע יגיע עד האף... ובדאי לא יוסיף ביפיו... כאשר הלבוש הוא ארוך יותר מהדרוש לפי עניו, אינו לבוש כתיקונו, ועי"ז נעשה אצלו ענין של קלקול.

וכן הוא בנוגע לכל הענינים הגשמיים של יהודי: כל מה שצריך לו — "יבקש רחמים ממי שהעושר שלו"¹⁷¹, ויתן לו כל צרכיו, באופן המתאים לפי מדתו" אבל לא יותר, שכן, נתינה יתירה יכולה להיות באופן ש"יש עושר שמור לבעליו" באופן של היפך ענין הטובה, כסיום הפסוק¹⁷².

מד. וכאמור לעיל (סל"ו) ש"התורה היא נצחית", כך, שזוהי הוראה לכל אחד ואחת,

ובפרט בדורנו זה, שנעשה "מנהג" שצריכים לחקות את ה"אופנה", ולילך אחר הרוב, כיון שלולי זאת יזרקו אותו מה"חברה" [אוי ואבוי ל"חברה" כזו, אם בגלל זה יזרקו אותו ממנה...], ולכן טוען, שבהיותו במעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים", תחת שליטת הטבע, עליו להתנהג כפי שמתחייב מצד לבושי הטבע — אזי אומרים לו: אדרבה! אם רצונו לתפוס מקום, ומקום מכובד, רצונו בפרנסה, ושתהי' הפרנסה באופן של כבוד, שיתנו לו ד' אמות משלו ויתייחסו אליו כמו בן-אדם — הרי זה עי"ז שיתנהג באופן ש"דתיים שונות מכל עם".

כשם שמאינו-יהודי דורשים שלא ישמור שבת (כי אם ז' מצוות בני-נח וכל הסניפים שלהם) — כך דורשים מיהודי להתנהג כפי ש"איש יהודי" צריך להתנהג, ועד שגם הגוי דורש זאת ממנו, ולולי זאת, הרי זה אצלו ענין של היפך החיים — כהסיפור¹⁷³ שגוי ניסה להכריח יהודי לעשות דבר איסור, ולא עלתה בידו, ואח"כ סיפר לו שכוונתו היתה לנסותו, ואילו הי' מתיירא ממנו ועושה האיסור, אזי הי' הורגו, באמרו: אם אתה יהודי, עליך להתנהג כיהודי!...

וכאשר הגוי רואה שיהודי רודף אחרי אינו-יהודי, אזי מאבד את כל האימון ורגש הכבוד אליו, ואינו רוצה להתעסק עמו, באמרו, שכשם שהיהודי מרמה את הפנימיות והעצם שלו, שזוהי יהדותו, ומרמה את אביו ואמו, זקנו וזקנתו — כמו כן ירמה גם אותו (את הגוי), את השותף

171) נדה ע, סע"ב. וראה משנה וברייתא (173) ראה ירושלמי שביעית פ"ד ה"ב. סנהדרין פ"ג ה"ה.

172) קהלת ה, יב.

173) קהלת ה, יב.

או הפועל; כיצד יכול לתת בו אימון באיזה ענין, בראותו שזהו אדם שאין לו עקרונות שמוכן להלחם עבורם, אלא רצונו רק לרדוף אחר הרוב. ולכן, הרי זה ענין שנוגע לא רק בעולם הבא, אלא ענין שנוגע גם בעולם הזה, כנ"ל.

ואם הדברים אמורים בכל המדינות — עאכו"כ במדינה זו, שבנוי ומתפארת בחידושו של כל אחד, המצאה חדשה, סלילת דרך חדשה או שביל חדש, שעי"ז בנה עסק ומסחר שמכניס מליוני דולרים וכו' וכו', כך שמתפארים באלו שהלכו בדרכם המיוחדת — נגד הרוב, ובסגנון הידוע: "נגד הזרם".

והלימוד הראשון בזה — שלמדים מהתורה — הוא מסיפור המגילה, שהמן טען אמנם "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים גו' ודתיים שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים", ולכן, "למלך אין שווה להניחם", ובתחילה הי' אחשורוש חפץ בכך לא פחות מהמן... אבל כאשר שמע מאסתר "נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי", שזהו עם שמציאותו קיימת כבר במשך ריבוי שנים, ומתנהג באופן כזה במשך כל הזמן — הנה לא זו בלבד שמשאיר את עם ישראל על כנו, אלא אדרבה: "את בית המן נתתי לאסתר"¹⁷⁴, ואת "טבעת המלך" נתן למרדכי, ומינהו "משנה למלך", ומסר לו כל עניני המלוכה, כמדובר לעיל.

וזוהי גם ההוראה לכל אחד ואחד — שכאשר הולכים בדרך התורה והמצוה, שנקראת "תורת חיים", הרי זו הוראה לחיים, בחיים האמיתיים בעולם הבא, בעולם הנצחי, וגם הוראה בחיים, שיהיו חיים אמיתיים בעולם הזה, אע"פ שנמצאים בו במעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים", כיון ש"אתם המעט מכל העמים"¹⁷⁵.

וכנ"ל (סט"ו) מדברי הגמרא במסכת ברכות⁷⁹ שבני הם בדוגמת "דגים" שחיותם היא דוקא כשנמצאים ביים, ומובן, שאי אפשר לצאת י"ח בכך שנמצא ב"ים" בר"ה ויוהכ"פ ובשבת, אלא צריך להיות ב"ים" בכל יום ויום ובכל שעה ושעה, ואז נעשה חי בעצמו, ומחי' אחרים, ומקים משפחה חי', בנים ובני בנים (כיון ש)עוסקים בתורה ובמצוות, ומתברכים ממלך מלכי המלכים, "שאחרית וראשית שלו", בכל המצטרך להם בעוה"ז הגשמי, הן בגשמיות והן ברוחניות, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹⁷⁵.

* * *

הוספה

ב"ה, כח תשרי ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי ציבור בעל מדות
תרומיות ענף עץ אבות וכו' מהרש"ז שי

שלום וברכה!

הנני לאשר בתודה קבלת מכתבו מכ"ג אלול שהגיעני באיחור זמן קצת,
ומפני קדושת החג נתעכב המענה שלי, ובטח בינתיים קבל כ' את מכתבי עם
ברכת השנה.

כפי שאני רואה ממכתבו, הנה בטח ראה מכתב מר רפפורט שי אלי,
והנני מליט פה העתקה מהמענה שלי, ותקותי אשר אם יהי צורך בהסברה
נוספת, הנה אחר השיחות של כבודו עמדי יהי בידו לבאר למר רפפורט
השקפתי, בעין יפה. ות"ח מראש.

במכתבי הנ"ל נמצא ג"כ מענה על כמה נקודות שבמכתב כבודו, ורצוני
להוסיף בזה מה שלא רציתי להוסיף במענה הנ"ל כדי שלא להחליש העמדה,
בהנוגע להכפר הב', והוא אשר מובן כי במה דברים אמורים כשיש אפשריות מבלי
קשויים גדולים ביותר, שבאם מוכרחים יהיו לנצל את כל היחסים והצנורות
וכו' בכדי לגשם תכנית הנ"ל, מסופקני אם כדאי הדבר, כיון שכל התחלה ונסיון
חדש אין הצלחתם מובטחת מראש, וההכרח הוא לנצל היחסים וכו' להתפתחות
הכפר הקיים כבר והמוסדות החדשים ההולכים ונבנים, וודאי ושמה ודאי עדיף.
בטח הגיעה לו הידיעה מכבר ממזכירי אשר מדר. שפירא נתקבל סכום
של חמשה אלפים די' תשלום השני, וכותב במכתבו שבמשך חודש דצמבר יהי

מהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ט אגרת י'תתקצד, ובהנסמן בהערות שם.
כפי שאני רואה ממכתבו .. מכתב מר רפפורט: במכתבו של הנמען: "תודתי רבה כי הוסיף
כתף נאמנה לעזרת הכפר ספריא בדמות ידידנו מר רפפורט, המבקר של ההסתדרות הצינונית.
עזרתו יכולה להיות רבת תועלת. שמחתי לשמוע מפיו את פרטי התרשמותו מבקורו והוא יכתוב
למע"כ במיוחד".

והנני מליט פה העתקה מהמענה שלי: נדפס באג"ק ח"י אגרת ב'תתקפח (בתאריך זה).
בהנוגע להכפר הב': עוד אגרות אליו בענין זה — אג"ק ח"י אגרת ג'ס. ח"י אגרת ד'שט.
חט"ו אגרת ה'תרכט (ריש ע' שי). חט"ז אגרת ו'יא (ע' רלו). ח"י אגרת ז'פד (ע' נה). ז'רנח
(ע' רנט). ז'שצח (ע' שצט). ח"כ אגרת ז'תעה (ע' ל). חכ"ד אגרת ט'פז (ע' סד). ט'קלו. ט'קסא
(ע' קס). ט'רו (ס"ע רי). חכ"ו אגרת ט'תקצו (ע' כג). לקמן (במילואים) אגרת ט' אדר ה'תשט"ו.
ט"ז מנחם אב, ה'תשי"ט. כ"ב מנ"א ה'תש"כ. צום העשירי יהפך בקרוב לששון ולשמחה,
ה'תשכ"א. וראה גם אג"ק ח"ט אגרת ב'תתכו (ס"ע רו). ח"י אגרת ג'תעב (ס"ב).
וודאי ושמה ודאי עדיף: ראה כתובות יב, ב. וש"נ.
מדר. שפירא: יהודה, ממנהלי מחלקת התרבות והחינוך של ה"קליימס קאָנפּרענץ".

גם תשלום הסכום עד כדי ה־15 שהובטחו. ושמה אני להודיעו מהתקדמות העבודה, אשר מסתדר כבר בדפוס העתקת התניא ללשון אידיש, דברי ימי רבינו הזקן על יסוד המסורת במשפחה איש מפי איש, כפי ששמענום מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ונמצא ברשימותיו ושיחותיו, וכן נמסרה לדפוס ג"כ ההתחלה של ספר הראשון דמאמרי רבינו הזקן הנדפסים לראשונה מכתבי יד, והוא מאותו הביכל שראה כ' בהיותו כאן מרשימותיו של ר' פנחס רייזעס או ר' פנחס שקלאָווער, מגדולי תלמידי רבינו הזקן ומידידיו הכי מקורבים של רבינו האמצעי. כן בתכנית התניא נמסרו לדפוס מפתחות, ציונים וכו' לספרו השני בחסידות של אדהז"ק הוא ספר תורה אור, שערתי מכבר ועתה עברתי עליהם מחדש (דרך אגב תרויח התכנית בזה, כיון שלא יצטרכו לשלם בעד עריכת המפתחות וכו' ולא יהי' בזה אלא הוצאות הסדור בדפוס, הגה' והדפסה), ולאחר שיצאו בחוברת מיוחדת, יודפסו ג"כ ביחד עם התורה אור, אבל גם זה לא על חשבון התכנית, כיון שנמצא מנדב מאנ"ש שרוצה להדפיסו על הוצאותיו. לשלימות מכתבי זה, וכיון שאינני בטוח אם נשלחו לו העתקות התזכירים לקונפנץ בנוגע תכנית התניא ובנוגע לשאר ספרים וכת"י, על שנת 1955, הנני מסגירם במכתבי.

תשלום השני .. ה־15 שהובטחו: לשנת 1954*, בעד עבודת המחקר וההוצאה לאור של כתבי אדמו"ר הזקן**.

העתקת התניא ללשון אידיש: נדפס — קה"ת, תשט"ו-תשי"ח.
 דברי ימי רבינו הזקן: כפה"נ הכוונה ל"בית רבי בלה"ק חלק א'" (לשון רבינו — אג"ק ח"ח אגרת ב'רכה. ובכ"מ), הוא "תולדות רבנו הזקן מלוקטים משיחות*** כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ביחד עם הידיעות שבס' בית רבי" (אג"ק ח"ט אגרת ב'תשסב), שנלקט ונערך בשעתו — תשי"ב-תשי"ד — ע"י מוהרא"ח גליצנשטיין (אגרות אליו בענין זה — אג"ק ח"י"ב אגרת ד'קפח, ובהנסמן בהערות שם), ונמסר ע"י רבינו — בשנת תשי"ד — "לסדרם בדפוס" (אג"ק ח"ח אגרת ב'רנט), אלא שבפועל נתעכבה הדפסתה, ובלשון רבינו (אג"ק ח"י"ב שם): "בית רבי דאדמוה"ז כבר נסדר בדפוס אבל לע"ע לא בעמודים וגם קודם שהגהתי מפני חוסר הפנאי הדרוש", ויצא לאור לאחר זמן — עם הוספות וכו' — בשנת תשכ"ז, בשם "ספר התולדות — רבי שניאור זלמן מליאדי — אדמו"ר הזקן".
 ספר הראשון דמאמרי רבינו הזקן .. מרשימותיו של ר' פנחס רייזעס: נדפס בפועל — קה"ת, תשי"ח. וראה לקמן (שם) אגרת יא' שבט ה'תשט"ו, ובהנסמן בהערות שם.
 מפתחות .. תורה אור .. בחוברת מיוחדת .. ביחד עם התורה אור: נדפס — קה"ת, תשט"ו.
 וראה אג"ק ח"י אגרת ג'ס (ס"ע ק).

(* ראה לעיל (במילואים) אגרת כג' סיון ה'תשי"ד, ובהנסמן בהערות שם.
 (** במסגרת המכונה "תניא פרויקט" (או: "תכנית התניא", כדלהלן), הוא "המפעל הנשגב להוצאה המורחבת של ספר הספרים דחב"ד הוא ספר התניא, וכן כתבי רבינו הזקן שנעדין לא הוצאו לאור, עם ביאורים הערות ומראה מקומות וכו' — כדלעיל (שם) אגרת ז' אייר ה'תשי"ד, ובהנסמן בהערות שם.
 (***) ורשימות.

ואחרון אחרון עיקר במה שמסיים במכתבו "התפקידים המרובים המשתרגים עלי ועולים על כל מדת כחותי, בכל המובנים והם מצפים למשענת של ברכה נאמנה", הרי מובטחני בהבטחת רז"ל אשר אין הקב"ה מבקש אלא לפי כחותיו של כל אחד ואחד, ושמענו הביאור על זה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שכאשר נותנים לאדם תפקיד חדש, הרי קודם לזה נותנים לו הכחות למלאות אותו, בפרט בהנוגע לכבודו אשר זכה להמשיך עליו ברכות רבינו הזקן ראש חסידות חכמה (המצאת השכל) בינה (הבנת השכל) דעת (הבאת השכל ברגש הלב ובמעשה בפועל), הרי בודאי שבכל דרגות אלו ימצאו העניינים הדרושים למלוי תפקידו ודרך כל הדרגות האלו יוכל להגשימם בפועל, ודוקא כפי הוראת הבעש"ט — בשמחה ומתוך אהבת ישראל. בהוקרה ובכבוד ובברכה לברי הנכונה.

בהבטחת רז"ל אשר אין הקב"ה מבקש אלא לפי כחותיו כו': במדב"ר פי"ב, ג. תנחומא נשא יא.
כפי הוראת הבעש"ט — בשמחה ומתוך אהבת ישראל: ראה בזה ע"פ הנסמך במפתח עניינים שבסו"ס צוואת הריב"ש ערך שמחה; המובא בקונטרס אהבת ישראל ע' 7 ואילך. ועוד.
לבר': = לבריאות.

לזכות

הילדה שיינא בת חי' ביילא

ליום הולדתה ח"י שבט ה'תשע"ד

ולזכות הורי' וזקני'

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות